

289
E21
ATYAFIUI BARÁTSÁGNAK OSZLOPA.

M e l l y e t

A' maga Nemének, és Emberi Nyomának díszére
éltt, 's minden a' Jót betsülni tudóknak szomorú-
fágára 1778. Eféztend. Pünköft Havának 26-dik napján

K i - m ű l t t

NÉHAI R. SZ. B. GRÓF SZÉKI

TELEKI
ESZTER
ASZSZONYNAK,

MÉLT. GRÓF TOROTZKO SZ.-GYÖRGYI

TOROTZKAI 'SIGMOND UR

KEDVES ÉLETE PÁRJÁNAK

emlékezetére

Hízelkedést nem esmérő Szeretetből emelni kívánt
Tölle el - válásán holtig Kesergő Testvér Báltya
's igaz Baráttya

R. SZ. B. GRÓF SZÉKI

TELEKI IO'SEF,
FELSÉGES KIRÁLYNÉ ASZSZONYUNK' ARANY KOL-
TSOS HIVE, ÉS AZ ERDÉLYI KIRÁLYI TÖRVÉNY-
TÉVŐ SZÉK' EGYIK TAGJA.

K O L O ' S V Á R A T T,

Nyomt: a' REFORM; KOLL; Betüivel, 1779. Eféztend.

Ah! te meae si partem animæ rapit
Maturior vis, quid moror altera?
Nec charus aequè, nec superstes
Integer - - - - -

H O R A T.

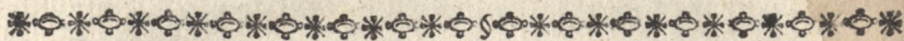

CTe! Kihez köt vala, nem tsak atyafi vér,
Hanem, a' mi annál drágább lántz, 'stovábbér,
Az igaz Barátság állandó hűsége,
Melly síromban kísér, 's ott sem lészzen vége!
Te! a' Kinek hamvát, míg meg-öl bánatom,
Szívemből ki-forró Könyvekkel áztatom!
Oh! Kedves Eszterám! magam Kedvesbb fele!
Kivel vólt, van, 's lészzen szívem míg vér, tele!
Te meg-halál, 's hogy hogy lehet hogy én élek?
El-szakadhat-é hát Két egygyé váltt Lélek?
De élek-é? vagy tsak, hogy élek, képzelem?
'S Valami mély álom hiteti-el velem?
Mert Élet-é, mellyhez képest a' Halál Kints,
Melyben már tsak gyászt látsz, akár meddig tekints:
Élet-é, a' napot, hogy még szemlélhetem,
Vidító erejét ha nem érezhetem?

Élet-é, Szívemet hogy még a' vér járja,
 Ha el-fojtva tartja, a' mély bánat árja?
 Élet-é, az éltet tartani teréhnek,
 'S A' természet ellen, örülni végének?
 A' Halálra mint főbb orvosra vágyódní,
 Hogy kéfik, sőt, hogy nem fíet-is, aggódní?
 Élet-é az ilyen, vagy tsak lassu Halál,
 Mellynél kínosabbat Falaris sem talál?
 Bizony az Életről ha jól gondolkozom,
 Ezt az Igazságot méltábban ki-hozom:
 Te élsz, én hóltam-meg; te örvendsz, én sírok,
 'S Mint az igaz meg-hóltt, magammal sem birok;
 'S A' melly sírban néked tsak Testedet tettem,
 Abban elevenen magam' el-temettem.
 Múfám! ámbár te-is érzed e' bánatot,
 'S Szívemnek nagy febe reád is el-hatott:
 De még-is, ha szólhattz, mentsd-meg fajdalmomat,
 'S Felettébb-valónak tettző síralmomat;
 Mond-meg, de ingyen sem tzikornyás verfekkel,
 [: A' hol a' Szív febes, a' pipere nem kell :]
 Mond-meg, hogy annyi gyáfzt szerzett ez esztendő,
 Hogy el-törlésére nem elégedendő,

Akár

Akár melly jól 's hoszfszan folljon az életem,
 El-hagyván, Kikért azt leg-inkább szerettem.
 Mond-meg, 's e' példában győzd-meg e' Világot,
 Hogy hijjában keres itten bődögságot.

Z el-múltt Tavasznak midőn kezdetében
 Az egész Természet volna örömében,
 Fa, 's Fű, öltözgetné amaz ártatlan színt,
 Mellyre a' szem vígan, 's kára nélkül tekint;
 Midőn a' nap szinte meg-győzvé az Éjjelt,
 A' szép Kikeletnek mintegy Zászlót emelt;
 'S Azon a' fok madár nyájas versengéssel
 Örömét hirdetné kedves tsevegéssel;
 Bajoskodván én-is e' Szomszéd Hazában,
 A' Magyar Themisnek lakó-várofsában,
 Ki-fétálék egy szép Mezöre szellőzni,
 'S Egyéb gondgyaimat egy kifség mellőzni.
 Nézem ott, 's tsudáalom a' szép Természetet
 'S Még inkább Azt, a' Ki annak ad életet.
 Látom, hogy most minden, a' mit a' Tél meg-öltt,
 Meg-éledett, frifsültt, 's újj erővel fel-költt.

A' Fel-támadásnak nézem itt tsudáját,
 'S Abban az enyimnek víditó példáját.
 Mídon így kényemre töltött fétálásban,
 El-merülnék ilyen kedves andalgásban,
 Jöve Erdély felől egy Nap-keleti Szél,
 De olly' komor, mintha rajta ülne a' Tél;
 Nem Tél vólt, annál-is komorább hír jöve
 Rajta, 's mellém dördült, mint az Ég' menyköve.
 Mond: most más Teremtés Társaíd örülnek,
 'S A' Nagy Teremtőnek víg Innepet ülnek.
 De Téged' közzülök az UR ki-választa,
 'S Mély bánattal tellyes napokra vírraszta.
 GRÓF TELEKI LÁSZLO, Édes Atyád meg-hólt,
 Ki maga Hazája', 's Háza' Oszlopa vólt.
 Ezt mondván, mondott-é többet, nem tudhatom,
 Érzékenységimet el-fojtván bánatom.
 Mint, a' kit az ISTEN' nyíla a' földhöz vér,
 El-hal, 's ereiben meg-alszik minden vér ;
 Későn jö magához, 's szemét úgy emeli,
 'S Tsudálja, hogy magát még életben leli ;
 Így én-is magamhoz későn eszmélkedtem,
 Sebem' érzésére végre fel-ébredtem,
 Ekkor osztán szemem könnyv-forrásává vált,
 Mellyet a' Szívemnek ki-nyílt sebe táplált ;

Söt

Sőt még ma-is táplál, 's állandóvá téfzen,
 Vége forrásának tsak éltemmel léfzen,
 Ugyan-is síratom nem tsak jó Atyámat,
 Hanem, érdemével ha jól vetek számot,
 Az ő Személyében, igazán mondhatom,
 A' Vallást, a' Királyt, 's a' Hazát síratom. 1
 Mert mindenikéhez hü vólt, 's nem tántorgott,
 Akármellyikének ügye mellett forgott.
 Tudta az ISTENét igazán 's jól félni,
 'S Ahozképeft mindent tsak ganéjnak vélni.
 Tudta, hogy) tsátsogjon bár fok rühes elme)
Az igaz Böltsesség az URnak félelme.
 Szolgáltá Királyát egyenes hűséggel,
 Nem, mint fokban, magok hasznát néző véggel.
 Tudta, hogy: jó Királyt szolgáltani szabadság,
 'S Annak nem engedni, tsak áll-ortzás rabság. 1.)
 Egyszersmind igazán szerette Hazáját,
 'S Annak óltalmára bé-nem zárta száját. 2.)
 De

1.) *Fallitur, egregio quisquis sub Principe credit
 Servitium, nusquam libertas gratior extat,
 Quem sub Rege pio.* Claudian. laud. Stil. 3.

2.) - - - *Vir bonus est quis?
 Qui consulta Patrum, qui Leges Juraque servat.*
 Horat. lib. 1. ep. 16.

De ezt tselekedni miért-is félt volna?

Talám a' Királytól féltébe ne szólna?

Bizony Királyinknak rövidséget téfzen,

A' ki illy' félelmet elméjére vészen.

Meg-férti a' Királyt, 's rólla rofszúl ítél,

A' ki ő előtte igazat szólni fél.

Mert a' Király 's Haza nem két különös Test,

Hogy egynek Hasznával másnak vethessünk lef.

Hiszem! minden Király a' Feje a' Népnek;

Ha egy romol, a' mást nem mondhattuk épnek.

Vallyon mellyik okos, 's jó Főnek tettzenék

Ha a' kezét lábát előtte mettzenék?

Jó Udvari-ember azért soha sem vólt,

A' Kiben Hazája' szeretete meg-hólt.

Ellenben Hazáját soha se szeretete,

Királya' hűségét a' ki félre tette.

ISTEN, a' Ki köti Királyt a' Hazához;

Ember! ne merj nyúlni el-választásához.

A' kit én síratok, tudta ezt, 's követte,

'S Által nem hágható törvényévé tette.

Hufzonkét esztendő't nem ült ez hijában

Királynénk Erdélyi leg-főbb Tanátságában.

Mondja-meg e' Tanátság, sőt az Ország mondja,

Ha nem vólt-é annak java leg-főbb gondja?

Meg-

Meg-volt még ő benne a' régi Magyar szív,
 A' melly nem tsapodár, hanem igazán hív.
 Meg-volt jó Össeink tsendes bátorsága,
 Mellyet adhat tsupán tsak a' Szív' jósága. 3.)
 Örökös Frigye volt Szívének szájával;
 Tsak azt meg-tarthassa, nem gondolt kárával.
 Láta ezt Afzfzonyunk, 's a' mint érdemelte,
 Tízte dízfzességét másként-is emelte.
 Méltóztatta elébb az arany Kóltsára,
 Mint Hívataljai leg-első póltzára.
 Ada néki ofztán Fő-Pobárnokságot,
 Végre Belső Tanáts Uri méltóságot.
 De ezeknél-is volt fokkal föbb jútalma,
 Ama' belső Bíró tsendes nyúgodalma.
 Mellynek jobban büfzkit titkos bizonytsága,
 Mint az egész Világ fényes Urasága. 4.)
 Minden szeretetet Hazánk szeretete
 Bé-foglal magában, igaz ítélete

§ § Egy

3.) - - - *stabilem quando optima facta*

Dans unimum majorque piis audacia captis.

Val. Fl. 2.

*Qui non deliquit, decet
 audacem esse.* Plaut in Amph.

4.) *Nil opis externa cupiens, nil indiga laudis
 Divitiisque animosa suis.* Claud. con. Man. Th.

Egy Böltsnek 5), 's azt itt-is igaznak találom,

Az Atyám' példáját ha jól meg-visgálom.

Mert jobb Atyát, Urat, 's igazabb Barátot,

Jobb Atyát nálla, vallyon ki 's hól látott?

Több jót a' Szegénnyel vallyon kitsoda tett

Ennél, ki annyit tett, a' mennyit tehetett.

Sőt halálával-is jó téte meg-nem szünt;

Adakozik ma-is, ámbátor már el-tűnt.

Érzi ezt a' Köz-Jó, 's ha úgy fog tettzeni

ISTENnek, mind végig fogja-is érzeni.

Érzi a' fok Özvegy, 's a' kit sohajtása

Meg-nem tarthat, porát követi áldása. (6)

Meg-fosztatnom ilyen jó Atyámtól kellett,

'S Még nem-is leheték beteg-ágya mellett.

Köteletségemet nem tellyesíthetém,

'S Utolsó áldását tölle nem vehetém.

Keze a' tsókjaim alatt nem hülhete,

'S nem rám vólt függesztve végső tekintete.

E' mély sebet ejtvén rajtam e' gyászos hír,

Mellyel az érzékeny szívem éppen nem bír.

Gon-

5.) *Chari sunt liberi, propinqui, familiares: sed omnes omnium charitates patria una complexa est.* Cicero 1. Officiorum.

6.) *Quique sui memores alios fecere merendo.*

Virgil

Gondolkodom sokat, hol kapjak tágulást,

Nem reménylven soha tellyes meg-gyógyulást.

Végre, óh ESZTERÁM! tsak hozzád fietek,

Bizván, hogy Te nállad enyhülést lelhetek.

Tudom a' Barátság hogy tsudát-is téfzen,

'S Két egybe tett bánat olykor kissébb lészen.

Bízam hát, ha kezünk' öfzve kótsolhattuk,

Talám bűnkát mi-is könnyebben hordhattuk;

'S Ha Szívem Szíveddel sebét közölheti,

Talam mindenikünk sebét enyhítheti.

De óh! igen tsalárd Emberi reménység!

Melly által mi velünk mint-egy jádzik az Ég!

Sebem enyhülését a' hol reménylettem,

Az újjabb, 's halálos sebet ottan vettem.

'S A' kihez fieték Barátság szárnyain,

Látom hogy nem segít Szívemnek kinyyain.

Sőt mihelyt ő vélla öfzve-ölelkeztem,

Ujjabb gyáaszt jelentő félelmet éreztem.

Meg-ijjedék rajtad, óh kedves ESZTERÁM!

Hogy az ISTEN újjabb pohárát mérte rám.

Le-fizegezve látlak az ágy fenekére;

Méreg ez, nem olaj, la' Szívem sebére.

Békefességgel tűröd füllýos nyavalyádót,

Szelid bátorsággal várod a z órádot.

Sőt mondád-is hogy vagy az halálra készen,
E' szóra el-halék, 's eröm oda lészen.

Kész vagy te édesem, de én e' Próbára
Nem vagyok, sőt készebb magam halálára.

Egy kis reménységgel egy hétig tápláltál,
De akkor egyfzersmind halálodra váltál.

Fel-kiálték: URam! én velem így ne bánnj,
Teremtésed 's fiad vagyok, kínzani szánnj.

Ha még szeretsz engem', el-ne ronts, 's el-ne hadgy;
De bé-va la zárva az Ég; 's Te oda vagy - -

HA igaz, hogy másnak kínosabb gyötrelmét
Látni, a' miénknek enyhíti sérelmét;

Ha sűrűbb, 's keservesb Jajjai másoknak
Tetzhetnek előttünk vigasztaló szóknak;

Szerentsétleneknek szomorú serege,
Kit egy; vagy más gyáfznak borított Fellege,

Nézz e' szörnyü búban el-merült Ház-népre,
Mint a' leg-mélyebb gyáfzt elé adó Képre.

Itt Férje gyötrődik némitó gondgyában,
Hogy nints már a' díszét adó Kints Házában;

Ottan

Ottan pisen módra futkos két árvája, 7.)
 Kö-ízvet-is meg-hat keserves lármája.
 'S Jájjal kérvén vízfza el-vezített Kintseket,
 Visszák, de hijába, a' bé-zárt Egeket.
 Amott Klára Öttse, jó Testvér-Nénnyében
 Mit vezített-el, érzi, 's fetreng györelmében.
 Utóljára kivált én hozzám jöjjetek,
 'S Az én sebeimből írat készíttetek.
 Mert ilyen fájdalom vallyon kit epeztett?
 'S Kevés idő alatt ennyit mellyik vezített?
 Ki sírat, egyfersmind, illy' Atyát, 's illy' Testvért?
 Illy' kettős, 's nagy bánat kinek szívébe fért?
 Egész édes Hazánk bizonyoságot tégyen,
 Az én töllem el vált Atyám ki lett légyen.
 De hogy fájdalmomnak mértékét vegyétek
 Im' ESZTRÁMNak-is Képét szemléljétek.
 Nem hízelkedem én azért hogy Testvérem,
 De az ember betség ha igazán mérem,
 Ha nem akarnám-is, azt mondom végtére,
 Hogy született vólt ez, Nemének dízfére.
 A' Természet ilyen munkát ritkán készít,
 Mellynek el-vegezné mint itt minden részit.

§§ 3

Mel-

74) *Tbérésia, és Pál.*

Mellyel *Zoilus*nak-is bé-dughatná száját,

Tudván, hogy hijában keresné hibáját.

A' Test, Ész, Erkölcök edgyező szépsége,

Egy Személynek ritka tökéletessége;

De ő benne méltán akárki tsudálta,

Hogy ezt mind a' hármat együtt fel-találta.

Igaz, hogy okozta fok terhes infége,

Hogy ideje előtt hervadott szépsége.

De ha tavaszszára nézek életének,

Ritkán találhatni páriját szépségének.

Termetének vala kedves az állása,

Sem nem igen magas, sem törpe szabása.

Nem vólt igen hitván, nem-is igen kövér,

A' ki szépségre vágy, ilyen termetet kér.

Kellemetes vala egész ábrázattya,

Rajta magát minden virtus múlatgattya;

'S Kivált ama' tiszta szép szemérmetség,

Mellyet talám töllünk vízfza vett már az Ég;

Kedves piroságát ez adta színének,

Nem, mint ma, a' festék, fok ortzák bőrének.

Szemei, míg ISTEN épségben tartotta,

Kedves világától míg meg nem fosztotta,

Ragyogtak hóditó édes szelidséggel

'S Artatlanúl ártó szép elevenséggel,

Nyá-

Nyájafsággal vala ajaki mozgása

'S Grátziákkal tellyes minden mofolygása.

Díft adott ezeknek, hogy nem vólt bolondgya

A' szépségnek, 's a' vólt a' leg-kissebb gondgya.

Bizony a' ki igen tettzik ő magának,

Gyakran azért sem kap mást abban társának.

A' helyett, hogy avval keveset gondolni,

Mást, titkos erővel kényszerit hódolni.

Illyen vala élte első virágjában,

Míg ISTEN nem tévé Probai Kohában.

De mint gyenge virág a' kemény szelektől,

Ugy a' szépség hamar hervadoz ezektől.

Tündér 's múlandó kints a' testnek szépsége,

Egy bú, egy nyavalya, 's azonnal van vége. 8.)

Söt bátor valakit bú 's nyavalya nem bánt,

'S Ortzáján még nem várt barázdákat nem szánt,

Még-is a' szépségnek rövid az ideje,

Alig van engedve egy két esztendeje.

Azután a' szépből, tsak meg-lehetős lesz,

'S Ha szép akar lenni, más abból-is el-vesz;

M

S'A'mi

8.) *Forma bonum fragile est, quantumque accedit ad annos,
Fit minor, et spatium carpitur ipsa suo.*

Ovid.

'S A' minap irigylett szépségre vágyása,
 Lesz már tsak az újjabb szépek katzagása.
 Véget vetek tehát teste szépségének,
 Kitsiny része még ez az ember Képének. 'A
 Amaz időt győző szépségre sietek,
 Melly nélkül akármelly *Venust*-is meg-vetek. 9.)
 Ez a' nyavalyáknak erejét bősfszontya,
 Sőt még a' halál-is neveli, nem rontja.
 Mit-is ér a' Lélek leg-szebb Palotája,
 Ha belső dízt adni nem tud a' Gazdája?
 'S Hát még ha olly' buta Gazda lakna benne,
 Hogy perváta-széket abból maga tenne?
 Bezzeg! áldott *ESZTER!* róllad illy' panasz nints';
 Szép vólt szép a' Ház-is, de szebb a' belső Kints,
 Mellynek drága betsét, ha jól meg-ítélem,
 Benne az *Ész*, 's *Virtus* remekjét szemlélem.
 Először-is, hogyha vizsgálom értelmét,
 Kérvén az *Aszfzonyi Nemnek* engedelmét,
 Azt mondom, hogy közte illy' elmét találni;
 A' *Fénix*nél lehet méltábban tsudálni.

Mert

9.) *Quis sapiens bono
 Confidat fragili?*
 Sen. in *Hyp.*

Mert itt az elméség, 's a' józan ítélet,
 Ritka szövetséggel, egy mértéküvé lett.
 Bámúlt mind a' kettőn valaki ismérte,
 Ha igaz mértékkel mind a' kettőt mérte.
 Mert akár tréfára nyílt vala-meg szája,
 Ártatlan sóval volt regegy a' tréfája.
 Só volt ott, nem méreg, tsípőtség nem fülánk,
 Mellyen, óh mennyiszor mindnyájan bámulánk.
 Akár a' leg-mélyebb dolgokat gázolta,
 Elmélkedni tudó esze meg-labolta.
 Nem volt olyan egybe fonott szövövénye,
 Akármelly dolognak tekergős örvénye,
 Hogy annak ne birna által értésével,
 'S Fenekét ne érné búár elméjével;
 'S Ha úgy tanúlt volna, azt mondom felőle,
 Lehetett, 's lett volna akárki belőle.
 NEVTON, LOCK, 's illy' kéttöt bátor öszve tégyen
 A' búja természet, hogy egy LEIBNITZ légyen;
 Még is talám, ha ez velle tanúlt volna,
 A' Világ ma róllok meg-hasonlva szólna.
 Sok eszekkel büszke Afzszonyok módjára,
 Még sem néz meg-vetve a' Háza dolgára.
 Sőt abban-is mutat meg-ért okofságot,
 Hogy tudja folytatni a' Gazdaszszonyoságot;

SSS

'S Hímé

'S Hím-varráfra méltó remekjét eszének
 Adja szép rendében a' Háza népének.
 Mint a' leg-jobb óra, olyan az egész Ház,
 Tsak nem tsudát lát itt, a' ki jól rá vigyáz
 S'embjével, fok, Házát tsak nem fel-forgattya,
 Még-is a' jó rendet abban nem tarthattya.
 De a' mire amaz nem jut haragjával,
 Annál többre ér ez okos jóságával.
 Pirongatáfra-is ámbátor ritkán lép,
 Szavát által hágni még-is fél a' Ház-nép.
 Ilyen Jónak többet ér szelíd intése,
 Mint a' dúlók fülök lármás büntetése.
 Még a' kő szívet-is gyakorta meg-hattya,
 Ha az, a' kit jónak esmér, pirongattya.
 Tudgya kiki itten a' kötelelségét,
 'S Tellyesítésében tartya nyereségét.
 Akárki látta-is ezt a' tsendes rendet,
 Ha tudta betsülni, a' mit kell, örvendett.
 A' ki látta Házát egy jó Méh-kast látott,
 Dolgához lát minden, nints' ott szája tátott.
 Nem látsz ott tékozlást, nem látsz fösvényiséget,
 Bár kérd-meg a' Házát járt számos vendéget.
 Üressen a' Szegény tölle el-nem mégyen,
 De hogy a' Szegénynek miből adni légyen;

Taka-

Takarékos-is völt adakozó keze,
 'S Kitsiny dolgokra-is vígyázni érkeze.
 Ezért bőven adott, még-is nőtt vagyonyya;
 Illyen a' Salamon Eszes Gazdasznya.

MIt mondjak aranynál tisztább virtusáról,
 A' jó Észnek ama' dízt adó társáról?
 Mert a' leg-jobb Ész-is Virtus nélkül mit ér?
 Átok a' leg-jobb Fő, ha hozzá rosz szív fér.
 Átká az embernek nem tsak ő magának,
 Hanem óh! mennyifér egész Hazájának!
 Tsak éles fegyver ez, rosz Gyermekek kezében,
 Mellyet kever maga, vagy másnak vérében.
 Mit ér, mint *Medea* a' jót úgy szeretni,
 Látni, helyben hadni, 's a' roszszat követni?
 Az én ESZTERÁMNÁL az Ész, 's az akarat,
 Egymás hűségében, bezzeg, jól meg-maradt.
 A' jót a' hol látta inkább nagy kintsétől
 Vált vólna-meg, mint sem annak öfvényétől.
 Nem-is válogatott ő a' virtusokban,
 Mellyet tapasztalunk gyakorta másokban.
 Sok ezt, 's ama' Virtust, tsak azért szereti,
 Hogy az ellenkező vétket nem teheti.

De a' melly roszra van módja 's indúlatya,
 A' jónak szerelme, meg-nem tartóztatya.
 Ez áldott Léleknek a' leg-főbb törvénye,
 A' meg-látott Jó volt, nem a' maga kénye.
 Ember volt, vétkezett, de tsak gyarlóságból,
 Szentség ez, míg ki-nem múlnk e' világból.
 Nem ok nélkül volt hát a' nagy Teresának
 Ama' fok Nemzetek kedves Bálványának.
 A' ki minden Virtuust a' maga szívében
 Tanúlt meg-ésmérni, olly' nagy kegyelmében,
 Hogy nagy, 's fok jó tétét nem tsak meg-ígérte,
 Hanem azt gyakorta rá böy kézzel mérte.
 Sőt el-metzetvén is fonala éltenek,
 Kegyelmét tetézve adja Ház-népének.
 Mellyért ezt rebegi két gyenge árvája,
 Légyen övé, 's későn az Eg-koronája.
 Nem szükség ESZTERnek mind elé számlálnom
 Virtusit; fel-lehet egyben mind találnom.
 'S úgy tartom e' szóban bé-foglalok mindent,
 Ha azt mondom rólla, hogy félte az ISTENT.
 A' Kegyesség minden Virtus' Királynéja,
 A' többi e' nélkül tsak a' vétek héjja.
 Sőt ez minden Virtuust bé-foglal magában,
 E' nélkül azokkal kérkedünk hijában.

Mert

Mert mi hát a' Virtus, ha tsak nem szeretet?
 Melly a' Kegyefségnek leg-főbb törvénye lett.
 Miolta azt mondta az Idveség' szája,
 Hogy ez minden egyéb Törvénynek summája.
 E' nélkül az ember tsak pengő tzimbalom,
 Mellynek kedves hangja múlik mikor hallom.
 Ez a' Hegy mozgató Hitnél-is többet ér,
 Mert az el-hágy ottan, ez az Égben kísér.
 Az lévén Hazája mindent oda viszen,
 A' ki jól él, 's abban, a' kiben kell, hiszen.
 Nem tsak Tudomány hát az igaz Kegyefség,
 Jó a' Tudomány-is, de több kell ahoz még;
 'S Nem lehetvén meddő ez az Ég magzattya,
 A' kinél úgy marad, annak nem tarthattya.
 Mert a' ki az ISTENT igazán 's jól féli,
 Az, annak tettei leg-főbb jónak véli;
 De hogy nem tethetik, azt-is jól tudhattya,
 Ha nem Főbb törvénye az ő akarattya.
 És hogyha az Égnek magát nem szenteli,
 Kezeit az Égre hijában emeli. 10.)

§§§ 3 Bünöse.

10) még a' Pogány-is ezt mondja:

Pone Deos: & quae tangendo sacra profanat

Non bene caelestes impia dextra colet.

Ovid.

Casta placent superis pura cum veste venite.

Tib. 2, 2.

Bűnösé-is az Ég, de tsak úgy, ha meg-tér,
 ISTENT tsúfol a' ki e' nélkül ott részt kér.
 A' Kegyeiséget hát Annyának esméri
 Minden Virtus, 's ötet tisztelve kíséri.
 Ha ki szavaimnak kívánnya próbáját,
 Nézze ESZTERÁMNAK eleven példáját;
 'S Akármelly leg-ritkább Virtust nevezzen bár,
 Melly Kegyeiségével ennek edjütt nem jár.
 Nézzen életének egész folyására,
 'S A' Házának belső igazgatására.
 Nézze gyermekeit miképpen nevelte,
 S' Mások kára nélkül Házát hogy emelte.
 Leskődjön bár *Momus* titkos rejtekében,
 A' bujkáló bűnnek szokott mihellyében.
 Minden mozdulásit, bár ottan kíméllye,
 'S Mondja-meg, ha van-é ott a' gántsnak helye.
 Oh! ISTEN! ámbátor most vered szolgádat,
 'S El-láttatol töllem rejteni ortzádat,
 De még-is kezemet ha hozzád fel-mérem
 Emelni, ezt tölled le-borúlva kérem:
 Áldgy-meg engem', 's áld-meg ebben két árváját,
 Hogy követhesék ők az Annyok' példáját.
 Nem tzéлом Virtusit rendre tsudaltatnom,
 A' mit minden jól tud el-lehet halgatnom.

Szóllók

Szóllok én azoknak most tsak edgyikéről,
 Ugy-mint a' többinek jó próba kövéről.
 Ama' békefészes türését tsudálom,
 Mellyben a' Keresztyént egészfen találom.
 A' jó Kegyetségnek a' hol mély gyökere
 Van, ott, 's tsak ott vagyon, ez a' Hit' tzmere.
 Te! Vallás-tsúfoló! vi'sgáld ezt a' tzmert.
 'S Nézd mire viheti a' Vallás az embert.
 Jövel! fiels! azért hívlak ide téged,
 Hogy tanúid szállitni kérkedékenységed.
 Midőn a' jó ember a' rosz szerentsével
 Küszködik, 's ellent áll egész erejével.
 Senéka az ilyen bajvívást méltónak
 Tartya nézésére a' Mindenhatónak. 11.)
 Hát ha gyözedelmét néked mütathatom,
 Kis Féreg! hogy ide nézz, méltán várhatom.
 Ezt a' gyenge Afzszonyt még ifjú korában,
 Szemléld a' Próbáknak kísértő kohában.
 Nézzed meg-fosztatva szeme világától,
 (Attól az Életünk' leg-kedvesbb javától.

Nézd

11.) *Ecce spectaculum dignum ad quod respiciat intentus operi suo
 Deus: ecce Par Deo dignum, Vir fortis cum mala fortuna
 compositus.* Sen. de Prov.

Nézd fok ehez tódult kínos nyavalyáját,
 Még-is az UR ellen meg-nem nyitja száját.
 Sőt nem láttz egyebet nálla vidámságnál,
 Az ilyen vidámság több a' bátorságnál.
 Minden élet terhét békével viseli,
 Mert a' veszfő végén Édes Attyát leli.
 Nézzed a' hab 's szélvész Hajóját mint hánnya,
 Még is a' kezében marad a' kormányja.
 El-nem tsügged, 's nem is ingadoz mert hiszi,
 Hogy a' szélvész tsendes rév-partyára viszi.
 Ezért tekints kivált végső órájára,
 Az igaz bátorság leg-jobb próbájára.
 Mikor ama' néked irtóztató halál,
 Közelit, azzal-is szemben melly bátran száll.
 Ott a' Félelemnek árnyékát sem látod,
 Mellyre tsúfolódó szádat méltán tátod.
 Meg-gyözi a' Halált bator szelidsége,
 'S Valamint békével élt, úgy-is lön vége.
 Nézd az illy' életet, 's az ilyen ki-múlást,
 'S Katzagd-meg, és tsúfold a' Keresztyén Vallást. 12)

Nézd

Légy

12) Magna quidem Sacris quae dat praeccepta libellis.
 Quae fortunae sapientias.
 13.
 Scm. de Prov.

Ama' Szelíd JÉ'SUSSt, gyűlöld még ha lehet,
 Kinek Tudománya ilyen tsudát tchet. 13.)
 Légy még TOLAND, VOLTER, 's DÁR'SÁN tanítványa,
 Ha ennyire vihet azok' tudománya.

I Llyen vólt ez az én testben járt Angyalom
 De tsak vólt, és már nints, óh! szörnyü fájdalom.
 Mit mondék? -- nints? -- gyilkos gondolat álj fére,
 Menny vízfza honnyodba, pokol fenekére.
 Van; 's léssen örökké. A' ki egyebet mond,
 ISTENT hazuttoló, 's magát rontó bolond.
 Vagy édes jó Húgom! 's töllem tsak el-tüntél,
 Tsak más életet élsz, élni meg-nem szüntél.
 Vagy; sőt midőn sírok nem téged' síratlak,
 Kit én most bóldognak és tsak most tarthatlak.
 Mert akár Lelkeddel ki-múltodkor el-ment
 Valami könnyü test, melly a' haláltól ment;
 Akár pedig Lelked maradt tsak magára,
 Tudom hogy jútottál léted Főbb tzéljára.

§§§§

S'

13. *Deus ipse fuit, Deus, inclite Memmi,
 Qui princeps Vitae rationem invenit eam, quae
 Nunc appellatur SAPIENTIA. quique per artem,
 Fluctibus e tantis vitam tantisque tenebris,
 In tam tranquilla & tam clara luce locavit.*
 Lucr. 5.

'S Most érez a' Lelked olly' gyönyörűséget,
 Mellynek már bú 's Halál foja sem vet véget.
 A' tudakos Bolond kérdgye bár nem félek,
Ugyan hogy érezhet magára a' Lélek?
 Azt felelem néki; *nem tudom.* de mit nyér?
 Tudván véges elménk' határa meddig ér.
 Minden nap ezt, amazt igaznak találok,
 Bátor azt *hoggy lehet?* hijában vizsgálom.
 Sőt a' ki ezt kérdi, mondgya-meg elsőben,
Hogy érez a' Lélek a' Szivben 's a' Föben?
 Vagy talám minthogy azt maga sem tudhattya,
Pyrbóval, hogy érez, azt-is tagadhattya.
 De hogy ne érezne a' Lélek magára,
 Holott ha tekintek itt-is munkájára,
 Azt találok, hogy tsak ő érez egyedül,
 'S az érzés ereje 's oka ő benne ül.
 Hogy a' *Szem lát,* 's *Fül hall,* tsak szóllás formája,
 De a' bizony tsupán a' Lélek' munkája.
 A' Szem tsak képet ír, de a' kép irása,
 Koránt sem a' le-írt képnek a' látása.
 Mert ha tsak a' volna azt mondhatnók tehát,
 Hogy valamint a' szem úgy a' tükör-is lát.
 Tsak a' Lélek érzi hogy le-van rajzolva
 A' kép; 's ez a' látás igazábban szólva.

A'

A' Fülnek a' dobja, a' hangtól reszketni
 Tud, de még *ballásnak* ezt nem nevezhetni.
 Tsak a' Lélek érzi, 's azt meg-választani
 Más hangtól ő tudja. ő tud hát hallani.
 Van hát a' Léleknek tulajdon érzése,
 Sőt tsak ő az ISTEN' érző teremtese.
 Kérdezd-meg NEVVTONTÓL nem de nem minden test,
 Akármelly leg-kissebb meg-mozdulásra rest.
 Tsak *mozdulása* fints ha tsak nem mozgattyuk,
 Az *érzést* pediglen még többnek tarthattyuk.
 Nem múlta hát fellyül az ISTEN' hatalmát
 Meg-adni Lelkünknek külön-is jútalmát.
 Sőt azt meg-is adja, minthogy adni tudhat,
 De meg-is ígérte, 's ingyen sem hazudhat. 14.)
 El-hízzem hát hogy tett maga jószágának
 Oh! kedves ESZTERÁM! örök Tanújának.
 El-hízzem jútalmát mivel meg-ígérte,
 Lelkednek mostani mivóltához mérte.

14.) Még a' Pogányok közül-is a' józanabban gondolkozók, el-
 érkeztek ennek az igazságnak érzéséig, a' természet gyengébb
 világánál, ha mind tapogatózva-is.

Ovid. Met. 15. *Morte carent animae.* -

Manil. *An dubium est habitare Deum sub pectore nostro
 In calumque redire animas, caloque venire.*

Sen. in Thyest. *Mortem aliquid ultra est? Vita.*

Természete szerént a' Lélek tanulni

Vágyik, 's kivált nehéz, 's mély dolgokhoz nyúlni.

El-híszem hát, ebben kedved tellyesedik,

Hogy a' tudományban Lelked nevededik;

Hogy a' Teremtője arra méltóztattya,

Hogy töllünk el-rejtett fok titkát mútattya.

Itt a' Természetnek ki-nyílt országában,

Látod annak URát maga nagyságában. } ||

A' számot tsúfoló Tsillagok fergének,

Tanulod törvényét állandó rendének. }

Hány nap van' közöttök, 's egynek hatalmában,

Hány más tsillag útax hoszfas karimában? 15.)

Miért marad a' nap állandó erőben?

'S Kerüli tsillaga azon egy időben?

Egy a' mást mitsoda erővel vonhattya?;

'S Hogy öszve ne fuffon mi tartóztathattya? }

Ezekben hányféle okos állatokat

Tett, 's hogy igazgattya az ISTEN azokat?

Az első Angyaltól az ember foráig

Hány for van, 's hány alább az Urang fájáig? 16.)

Ezt

15.) A' Plánéták a' nap körül, nem tökéletes tziikalomban, hanem a' Geométráktól Ellipsisnek nevezett, hoszfúko karimában kerengenek.

16.) A' Napkeleti Indiának némelly részeiben, úgy-mint Fuvában, Ambuinában, 's más helyeken termő, és leg-több emberhez való
Haáz-Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára, Székelyudvarhely

Ezt 's más több természet titkát kémlelheted;
 A' mi nálunk homály Te azt jól értheted.
 Az Urak URának ezekből esméred,
 Ditsőséjét, 's Ötet tisztelve ditséred.
 De hogy úgy-is tekints, mint Édes Atyára
 A' Kegyelemnek-is nézel Országára.
 'S Jóllehet itt minden titkot nem vizsgálhatsz',
 Még-is elég, 's kedves tsudákra találhatsz.
 Melly a' mi elménket most fellyül haladgya,
 Míg az ISTEN ilyen fedél alatt hadgya.
 Kivált amaz ISTEN' ártatlan Bárányát
 Közelről imádod, 's áldod tudományát;
 A' ki a' bünt, halált, 's poklot a' földhöz vert,
 'S Meg-hólt, hogy meg-tartsa az el-pártolt embert.
 A' kit fok keresztelt Pogány ma nem ismér,
 Söt még, óh el-fajúlt idők! tsúfolni mér.
 De vakmerőség ez, így az Egbe mennem,
 'S Ott a' Böldogságnak a' képét festenem.
 Tudom hogy azt elmém itt meg-nem foghattya,
 De elég-is, ha ezt: *Böldog vagy.* tudhattya.

SSSS 3-

Ezt

*hasonlatosságot mutató Majom neme. Hivattatik Ourang-Oután-
 nak. Kakulackónak 's más fok néven-is. Némellyek a' viske-
 tegebb efü tudósok között az ember nemébe akarnák tenni;
 de ellent áll, az ilyen dolgokban törvény tévő Linnæus.*

Ezt pedig jól tudom mert ISTEN ígéri,
 Hogy a' Kegyes örök boldogságát éri.
 Nem érted tsorog hát könyveim zápora,
 Nem érted, keserves jajjom illy' szapora.
 Oh! édes Testvérem! magamat síratom,
 Tölled el-válásom' terhét nem birhatom.
 Te boldog vagy, de én szüntelen vesződöm,
 Hogy te nem élsz, 's hogy én még élek, gyötrődöm.
 Minden vígasságtól már én bútsút vettem,
 'S Annak, a' mi voltam, tsak árnyéka lettem.
 Magamat boldognak már tsak úgy tehetem,
 Boldogtalan voltom ha el-felejtetem.
 'S A' míg ilyen kedves feledékenysége
 Tart elmémnek, addig vagyon könnyebsége.
 De mihelyt (:mert igen rövid a' jó álom:)
 Fel-ferkenek, magam meg-tsalva találom.
 'S Mihelyest a' veled töltött jó napjaim
 Efzemben ötlődnek, újjúlnak jajjaim.
 Hogy te hozzám vízfűzá jőjj azt nem kívánom,
 De hogy én utánnad nem mehetek bánom.
 Gond 's baj nélkül eddig sem volt az életem,
 Világ piatzára miolta tétettem;
 De tudtam hogy Eltünk, Virtus Próba-hellye,
 'S Szükség hogy a' tereh a' Pálmát nevelje.

Azért

Azért bajaimat szenvedtem békével,
 Valamíg azoknak birtam a' terhével.
 De most az erőmben egészen el-fogytam,
 'S Ez újabb 's leg-súlyosb terh alatt le-rogytam.
 Oda van egyszersmind két Szívem bálványja
 'S Oda vélek edgyütt a' Zeno 17.) kormányja.
 Sőt még a' Vallás-is látván e' nagy romlást,
 El-bámúl, 's késdegel adni vígasztalást.
 Oh! Gernyefzeги sír! háromszor látám már,
 Hogy a' ragadomány nálad kéttösön jár. 18.)
 Miért nem tátád-fel jobban-is éh szádat,
 'S Nem tévéd most véliem hármasnak prédádat?
 Soha nem vólt nállam kedvesebb a' Halál
 Vendég Gazdájához soha jobkor nem szól.
 Mert miért élek én, ha nállam az élet
 A' Halálnál fokkal kedvetlenebbé lett.
 Siefs hát jó óra, végezd-el élt . . .
 Midőn eddig írnam életem jó Párja
 Rám néz, 's könyves szeme szíivem által járja.
 Előm.

17.) *A' Stoikus Filozofusok első mestere.*

18.) *Először egy Testvér Bátyám és egy Ötsem László és Gedeon; azután a' nagy Atyám, Gr. Teleki Sándor Ur, és másodlik Felesége P. Nagy 'Su'sanna Affony; most pedig az édes jó Atyám 's kedves Testvérem Gernyefzegeen együtt temettettek.*

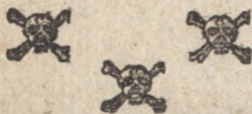
Előmben állittya a' négy gyermekemét,
 'S tilt, hogy ne folytassam vétkes kéréfemet.
 A' kisdéd tsetsemőt hozza az ölében;
 'S Kedvezzek magamnak, kér annak nevében.
 Az-is mintha tudná, egész vídámsággal,
 Hozzám színli magát, bátor nyajafsággal.
 Tsókolgat, könyventől törli az ortzámat,
 'S Hirtelen játszadva ki-kapja pen-námat.

JOI teted, vidd, rontsd-el, kellemetes alak!
 A' mivel most téged talámátkoztalak.
 Látom, el-kapott vólt szörnyü nagy bánatom,
 Én por, hamú, féreg, hogy zúgolódhatom.
 Illik-é perlenem a' Mindenhatóval,
 A' ki ha sújtól-is bíztat örök jóval.
 Meg-némúlok azért, 's veszfödöt tsókolom,
 Hogy Édes Atyám vagy, ha jól meg-gondolom.
 Tudom hogy akármelley nehéz terhet hozol,
 Azzal-is egyedül tsak jómra tzélozol.
 Bár azért minden nap újjabb újjabb bút adj,
 Tsak Örökségedből engem ki-ne tagadj.
 Add; hogy jól mondjam-el, (mert tsak Te adhatod)
Légyen-meg mindenben a' te akaratom.

Láto:

Látogafs, verj, botsáfs, éltetre gyötrelmet,
 Tsak adj békefséges türére kegyelmet.
 El-türöm valamit bölts végzéfed rám hoz,
 Tsak hogy juttafs végre az én ESZTERÁMHOZ.
 Te tudod, hogy hozzá olly' nagy barátságom,
 Hogy nem lehet nálla nélkül bóldogságom.
 Mert a' melly Barátság a' Virtusban talált
 Okot, mint a' Virtus, meg-gyözi a' Halált.
 'S Belé lévén mint-egy szöve a' Lélekbe,
 Azzal együtt mégyen a' magafs Egekbe.
 Azért én-is ötet örökké szeretem,
 'S A' míg én, én lézsek, el-nem felejthetem.
 'S Majd midön Meg-Váltóm porom feliben áll,
 Ki előtt szégyennel el-bújik a' Halál.
 'S Poromat még érte könyvezve találja,
 'S Abból halhatatlan szívemet formálja.
 Mihelyt ez az új Szív, érezni leszsz kéfzen,
 Annak-is ESZTERÁM a' Közepin lézzen.

V. É G E.

Imprimatur.

Cibinii die 4-a M. Junii, A. 1779.

ANTONIUS HORVÁTH, de Magyar 'Sákod,

Registrator Gubern. & Commiss. Libror.

Censoriae Actuarius. *m. p.*

